

‘Steunfiguren in de jeugdhulp’

onderzoeksresultaten

"Steun. Daar moet ik over nadenken. Steun is wel een groot woord hé. **'Er zijn'** vooral maar ook ... stel dat ik nu iemand **graag zie** en die wil steun. Ook al ben ik niet aan het praten met die persoon, dan **DENK** ik nog aan die persoon. Dat is ook een beetje steun toch? Dus ja... er zijn, maar dat is ook terwijl je er bent bij die persoon **goeie raad** geven. Zo geen raad geven waarvan ze eigenlijk meer stomme dingen doen dan wat anders. Of soms **gewoon luisteren**, dat kan ook al veel zijn. **Helpen met papieren**, dat is ook steun hé. Ik ben daar ook veel mee, als mensen dingen doen voor mij dan ben ik vree content. Maar als ik echt denk aan steun, gaat dat vooral over het **emotionele**. Want vroeger als ik jonger was, ik ben nog altijd jong hoor pas op, maar als ik jonger was, vond ik dat heel jammer dat je niet zo vaak kan **praten** met mensen. Dat mensen dat gelijk niet zo **begrijpen** depressie, verdrietig zijn, en ze staan er ook niet voor open om te weten wat dat is. Zo'n dingen vind ik wel jammer. Maar als je **de juiste personen om u heen** hebt kan dat wel. Ge zoekt ook de mensen die u kunnen helpen of de mensen waarbij je je echt **comfortabel** voelt en waarvan je weet dat je ze 100% kunt **vertrouwen**, en dan nog hé. Je moet nog opletten. Maar dan kan dat wel. Gelijk mijn **vriendin Sofie, Jan van De Bolster, Marijke van WINGG**, mijn **moeder**, mijn **broer**... Ik heb niemand om me heen waar ik niet wil om heen zijn, mensen waarvan ik denk 'dat is niemand voor ik'. Snap je wat ik bedoel? Ik zie **niet zoveel mensen** en heb niet zoveel contacten. Ik denk wel dat een andere 19 jarige meer mensen rond zich heen heeft, maar of dat dan **goeie mensen** zijn dat weet ik niet. Nu is het ook niet zo dat ik niemand om mij heen heb. Dat lijkt misschien weinig he maar voor mij is dat veel. Want ik weet dat die personen er voor mij zijn, ik vertrouw hen met mijn leven. Als ik dat al kan zeggen, is dat al vree sterk. Dat zegt wel iets. Ge kunt nu 100 mensen om u heen hebben waar dat je eigenlijk minder zekerheid over hebt. Ik heb er misschien weinig maar ik ben wel **stabiel** met hen, dat is anders. De term **steunfiguur**, dat roept bij mij mensen op die je kan **vertrouwen**. Het is een sterke uitdrukking, maar het is ook vree belangrijk hé. Als je nu niemand hebt dat je kan vertrouwen ja dan heb je wel een probleem. **Marijke** daar heb ik veel aan, ik kan goed met haar **praten**. Het is **al jaren dat ik haar ken**... Nu... Marijke **gaat binnenkort wegvallen**. De **begeleiding stopt**, omdat sommige mensen meer hulp nodig hebben dan ik. Vroeger had ik dat misschien heel erg nodig maar nu niet meer... .. Maar **ik zal dat wel missen ja**. ... Ik krijg nu veel tijd om dat te verwerken dus nu ben ik er al meer oké mee. In het begin was ik helemaal **in shock**. Ik had dat helemaal niet zien aankomen... En ja, ik was ook **bang** omdat er dan nieuwe dingen kwamen. Ik moest normaal gezien naar **CGG** maar ze zeggen daar ja **'bij wat moeten we u helpen?'** **Zij hebben liever iets specifiek**s om aan te werken terwijl ik niet echt meer moet werken aan dingen. Nu wil ik meer vooruit en als er zo 1 keer per maand een gesprek is, dat ik **gewoon een keer mijn hart kan luchten**, zo van 'dat was ambetant' en dat en dat. Maar dat gaat niet gebeuren. Wat ik nu ga doen. Gewoon... ik zou nog wel tegen Jan van De Bolster praten. Maar hij is niet de juiste persoon daarvoor. **Jan is meer iemand om iets mee te doen**. Hij is vree zo van 'kom we gaan een keer gaan wandelen of we gaan een keer boodschappen gaan doen'. Dat zijn meer dingen die ik met Jan doe maar **praten** was eigenlijk meer **met Marijke**. Dus **ik zou niet weten wat ik nu zou moeten doen**. Juist met mijn vriendin.. Mijn vriendin is vree slim, en ja met haar kan ik wel praten, met haar kan ik echt wel praten.

Onderzoeksopzet

Bevraging van 9 jongeren (2x): wat is steun? Wie is een steunfiguur? Bij wie kan je welke steun vinden? Wat doet de betrokken hulpverlener(s)/wat kan deze doen?

Dialog met de hulpverleners van deze jongeren (in 3 focusgroepen): de betekenis vanuit de hulpverlening, hoe ze dit (proberen) binnen te brengen in het hulpverleningstraject en welke succesfactoren en drempels ze hierbij tegenkomen.

Interviews met beleidsactoren van de organisaties waarbinnen de hulpverleners aan de slag waren (jongerenwelzijn, VAPH en GGZ): de wijze waarop er naar 'steunfiguren' werd gekeken, hoe ermee aan de slag werd gegaan, welke drempels ze tegenkomen en hoe hieraan gewerkt wordt + hoe dit gegeven van 'steunfiguren' een plaats krijgt in sollicitatie, vorming en ondersteuning.

Aparte analyses per bevroegde doelgroep – uitgebreid te lezen in het onderzoeksrapport – komt samen in **6 concrete tips** om aan de slag te gaan met steunfiguren

Wat is steun?

“Er zijn”, luisteren en meedenken

“Advies geven, gewoon er beetje zijn voor mij. Dat is voor mij steun.”

“Gewoon ja, dat je kan praten met iemand.”

“Hulp wanneer je het moeilijk hebt.”

Wie is een steunfiguur?

Een persoon waar je vertrouwen in hebt en met je praat wanneer je het nodig hebt

“Mensen die je kan vertrouwen.”

“Dat er iemand is in een moeilijke periode waar dat je alles kunt tegen zeggen”

“Mensen dat er voor mij zijn. Mensen waarop dat ik kan rekenen. Dat als ik nood heb aan een babbel met iemand dat ik daarmee kan babbelen. Of als ik allez ja, gewoon in het algemeen, vooral dat babbelen.”

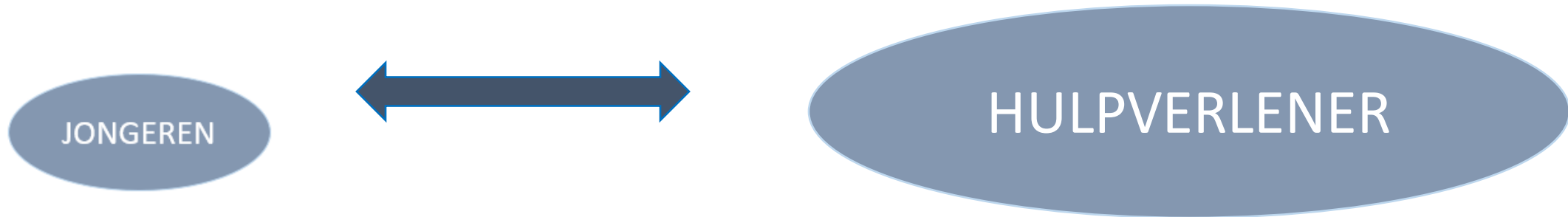
Wie is een steunfiguur?

Een persoon waar je vertrouwen in hebt en met je praat wanneer je het nodig hebt

- Kan niet opgedrongen worden
- Staat los van enige rol
- Verschilt naargelang topic/tijd
- Belangrijk niet te oordelen

“Of dat begeleiders nu zeggen van dat is geen goed persoon of kijk dat is een goed persoon, ik trek mij daar niet veel van aan. Ik moet dat zelf ondervinden en ik geef die zelf een plaats of niet”

Wie is een steunfiguur?

Een persoon waar je vertrouwen in hebt
en met je praat wanneer je het nodig hebt

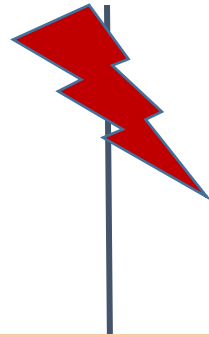
- Kan niet opgedrongen worden
- Staat los van enige rol
- Verschilt naargelang topic
- Belangrijk niet te oordelen

Een **langdurig** engagement, liefst v/e **volwassene** t.o.v. de jongere dat **blijft** bestaan ook na het stoppen van begeleiding; vanuit eigen inschatting 'wie is te vertrouwen?'

- Institutioneel perspectief: 'iemand die er kan zijn als ik wegval', geen hulpverlener
- Volwassene ≠ vrienden

Wie is een steunfiguur?

JONGEREN

HULP-
VERLENER

*"Mijn idee van steunfiguren in mijn casus was **helemaal anders dan de steunfiguren die hij nodig had**. En dan merkte ik dat ik daar in mijn gesprekken zo vast zat omdat in mijn hoofd had hij nog een soort van **papafiguur** nodig waar dat hij naartoe kon gaan en dat die persoon hem ging meenemen op sleeptouw. En praktische zaken en dit en dat. Ik zeg tegen hem 'eigenlijk is dat mijn visie. Maar dan weet ik niet, is dat iets da gij ook wil of niet? Of wat wil je eigenlijk?' En dan zei hij 'nee daar heb ik eigenlijk helemaal **geen behoefte aan**, ik wil gewoon als ik alleen ga wonen **niet eenzaam zijn**. Gewoon vrienden waar ik kan binnenspringen of dat zij bij mij binnenspringen dat ik niet alleen ben.'"*

Wie is een steunfiguur?

Kan **in principe iedereen** zijn, maar vervalt in praktijk snel in bv 'werken met de ouders'

Belang van de steunfiguur

- **Vanuit visie:** Het netwerk hoort bij de jongere
- **Instrumenteel:** zichzelf overbodig maken of opening naar de jongere faciliteren
- **! Blijft hangen in rollen:** professioneel netwerk, buddies, vrijwilligers, andere jongeren in VZ worden minder gezien als waardevolle steunfiguren

“Ik denk vooral het besef dat we eigenlijk maar een tijdelijke partner zijn in het geheel. En dat wij eigenlijk zo kort mogelijk moeten aanwezig zijn in een gezin. En dat we veel meer moeten gaan zoeken naar waar de natuurlijke krachten van het kind, jongeren en zijn gezin en zijn ruimere netwerk liggen, naar continuïteit en op langere termijn misschien wel meer waarde kan bieden.” (interview beleid)

Wie is een steunfiguur?

Eigen waardenkader loslaten

- Vertrek vanuit de jongere => andere mensen in beeld
- Niet evident, blijvend alert voor zijn
- Sterke organisatievisie kan helpen

"Dat is nog altijd iets waar ik mij af en toe moet op terugschroeven van 'nee hij heeft dat nodig en niet dat waar dat je als hulpverlener zo ingestampt geweest zijt van 'dat is nu steunfiguren'. En dat heeft het voor mij ook wel wat lossier gemaakt."

Ze zijn er al... Ja!

- **Genoeg** mensen om me heen
- Jongere wil **zelf** kunnen **afbakenen** wie betrokken kan worden
- Hulpverlener **hier en nu**
- “Ik ga mijn zus hier **niet mee belasten**”

“Over mijn familie zou ik dat niet erg vinden maar over mijn vrienden wel. Familie is gewoon minder erg en ook, ik heb niet zoveel problemen met mijn vrienden.”

“Meestal heb ik iets van ‘ik doe het het liefst alleen’. Omdat dat nog altijd het beste is om alleen te doen”

“Bijvoorbeeld aan mijn oudste zus zou ik dat wel nog tof vinden moest ik dat toch durven allé zeggen terwijl ik ook wel weet dat ze ook haar eigen problemen heeft.”

Ze zijn er al... Ja? En waar? En hoe bereiken we ze?

- “We krijgen geen **mandaat** van de jongere”
- “We krijgen geen **mandaat** van de ouders”
- “Het is een moeilijk en **confronterend** thema”
“Er gaat rouw aan vooraf”

Je wil zo'n netwerktafel op poten zetten maar die mensen zijn al kwetsbaar hé en dan zeg je maar er gaan wel mensen zijn. En dan bleek dat eigenlijk niet en dan had mama verdriet van zie wel kindje dat we helemaal alleen op de wereld zijn. En dan denk ik voilà, nu ga ik zwijgen.”

(Hulpverlenersbijeenkomst)

Het is bijna zeggen tegen de jongere "ge kunt het niet alleen" (Hulpverlenersbijeenkomst)

“Ook veel jongeren die ons eigenlijk echt geen mandaat geven om daar rond te werken. Die alles in hokjes steken en de leefgroep is de leefgroep. School is school. En school moet niet naar de leefgroep komen en vrienden moeten ook niet naar de leefgroep komen, ik ga wel gaan. Maar die zo verankerd zitten.” (Hulpverlenersbijeenkomst)

Ze zijn er al... Ja? En waar? En hoe bereiken we ze?

Het beleid is ... Zoekende

- **Drempels** van de hulpverleners komen ook hier terug → uitdaging of eindpunt?
 - Er wordt nog veel in '**rollen**' gedacht (focus: ouders, netwerk) waardoor **verwachtingen** daar ook vaak stoppen tav hulpverleners
- Zoekende naar **juiste ondersteuning** voor hulpverleners: welke verwachtingen kunnen we stellen? Hoe kunnen we ze ondersteunen? Welke tools kunnen we aanreiken?

Ze zijn er al... Ja? En waar? En hoe bereiken we ze?

Wat helpt

- Alertheid van voor/bij de **start!** -> het netwerk in zijn kracht zetten
- Inzetten op een open basishouding

“Dat is eigenlijk een beetje een zoektocht van verschillende organisaties, gelijkaardige organisaties in de streek. Zodat de jongeren niet zolang in de kou moeten staan. Natuurlijk stel dat een gezin aangemeld staat bij ons en bij een gelijkaardige organisatie, gaan we wel afstemmen van wie neemt dan die overdraging op hé? Maar het heeft ons wel geleerd, net doordat we nog niet kunnen starten, dat we veel meer moeten kijken naar wat het gezin zelf kan en naar wat zijn netwerk zelf kan. En dat is die ervaring beginnen nu ook door te stromen naar onze lopende begeleidingen. Om eigenlijk soms wat meer achteruit te durven leunen, waar dat we natuurlijk hulpverleners in hart en nieren zijn en de mensen willen helpen. En heel snel in de valkuil durven te trappen door het te gaan overnemen of van mensen een beetje ... de cliënten een beetje achteruit te laten leunen. Die mind switch zijn we zo aan het maken. Natuurlijk dat zal met vallen en opstaan zijn hoor.” (beleidsinterview)

Professionaliteit van de hulpverlener

Evenwicht zoeken tussen **toelaten** en **beschermen**

Zoektocht om thema **bevattelijk** en **bespreekbaar** te maken

Evenwicht zoeken tussen **loslaten** en **aanklampend** werken

Zelf zien waar **opportunities** zijn en verbindingen maken

“Ik denk dat – ik weet dat – we steken ons te snel weg achter de beperkingen van de doelgroep, die het zelf niet kan aangeven. (...) we willen wel, maar vallen uiteindelijk toch terug op het feit van: hij kan er zelf niets over zeggen, dus we gaan het maar zo laten.” (Interview Beleid)

“We hebben ook een chauffeur die regelmatig met gasten tot aan de jeugdrechter rijdt of andere verplaatsingen doet en die kan ook zo over gasten praten en dan denk ik: “Toeme, jij hebt helemaal geen ervaring met onze mensen en toch voel je ze wel heel goed aan”.

Open organisatiecultuur

“Weet je wat er ook een ding is: de opvoeder in zijn LG... dat is den baas in uwen groep. Dat betekent dat gij het regelt en organiseert, maar ook dat als je mensen binnenlaten, jezelf kwetsbaar opstellen. Een opvoeder moet zijne groep kunnen beheersen, en kan die dat, dan is het een goeie opvoeder. Iemand die binnenkomt en dingen in vraag stelt, dan stel je je kwetsbaar op. Die zou zeggen, wat komt gij hier doen? Ga uit mijn kot.” (Interview Beleid)

Ja, dat wordt zeker ook gedaan. Vroeger was dat ondenkbaar, vijf jaar geleden gingen wij dat bijna niet kunnen voorstellen dat er hier een externe een nachtje kwam logeren. Nu gebeurt dat ook.

Dat is lang iets geweest in ons hoofd en iets dat we wel belangrijk vonden maar dat nog in de praktijk zeer weinig van de grond kwam. Bijvoorbeeld ook als wij op contextbegeleiding thuis gaan dan zijn andere mensen aanwezig, hadden we vroeger nogal snel de neiging om te vragen aan die andere mensen of ze het huis zouden willen verlaten, omdat wij een gesprek wilden voeren met de ouders. Nu doen we dat bewust niet meer.

Bij wie ligt de verantwoordelijkheid?

“Als de jongere het vraagt, betrekken we zijn vroegere hulpverlener wel”

“We stellen de vraag, maar als er geen reactie komt, laten we los”

“Als jongeren vertrekken bij ons, laten we los om niet onprofessioneel over te komen”

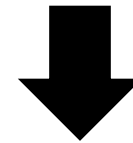
“Sommige organisaties hebben liever niet dat we ons nog moeien”

De hulpverlener als steunfiguur

Een persoon waar je vertrouwen in hebt en met je praat wanneer je het nodig hebt, los van enige rol.

Wat als jij zelf als een steunfiguur wordt gezien?

- Paradox
- 'Zachte' afronding
- Nabij blijven, mag ik dat wel vanuit mijn rol? ==> Rol vd **organisatie** !

Tijd en ruimte

Op tempo van de jongere werken → **gaat tijd over!** → vergetelheid

"Ze vroeg of ik er al klaar voor was. Maar ze ging mij niet pushen voor al contact op te nemen."

"Ik weet niet in hoeverre mijn collega's dat doen maar ik merk bij sommigen dat dat wat verwatert... Bij mij.... Ik vraag dan gewoon soms: hoe is het nog met Lieselot. En zo hou ik die persoon ook wat levendig." (hulpverlenersbijeenkomst)

Actie vraagt tijd – verdwijnt in hectiek van de dag

"vooral in het gegeven van ja de complexiteit van problemen die er zijn, dat je inderdaad soms ja. Ook al weten we, als je er een netwerk rond zet, dan ga je misschien ook een aantal van die problemen ondervangen eh en gaat er misschien minder, maar ouders of jongeren ja, als het echt uit de hand loopt moet je nu eenmaal eerst ja dat acute eruit krijgen voordat er ook weer ruimte is voor hen om daarrond te werken. Dat is iets wat toch heel vaak speelt waardoor je de ruimte niet hebt, naast het mandaat dat je er dan niet inkrijgt."

Gemakkelijk?

- **Drempels** → verschillende tempo's
- **Sleutelwoorden** → visie, basishouding, kapstokken, openheid, samen-werken
- **Kapstokken, experts en ondersteuning:** ze bestaan!

Inspiratiesessie

Lus vzw

EKC

DOP

